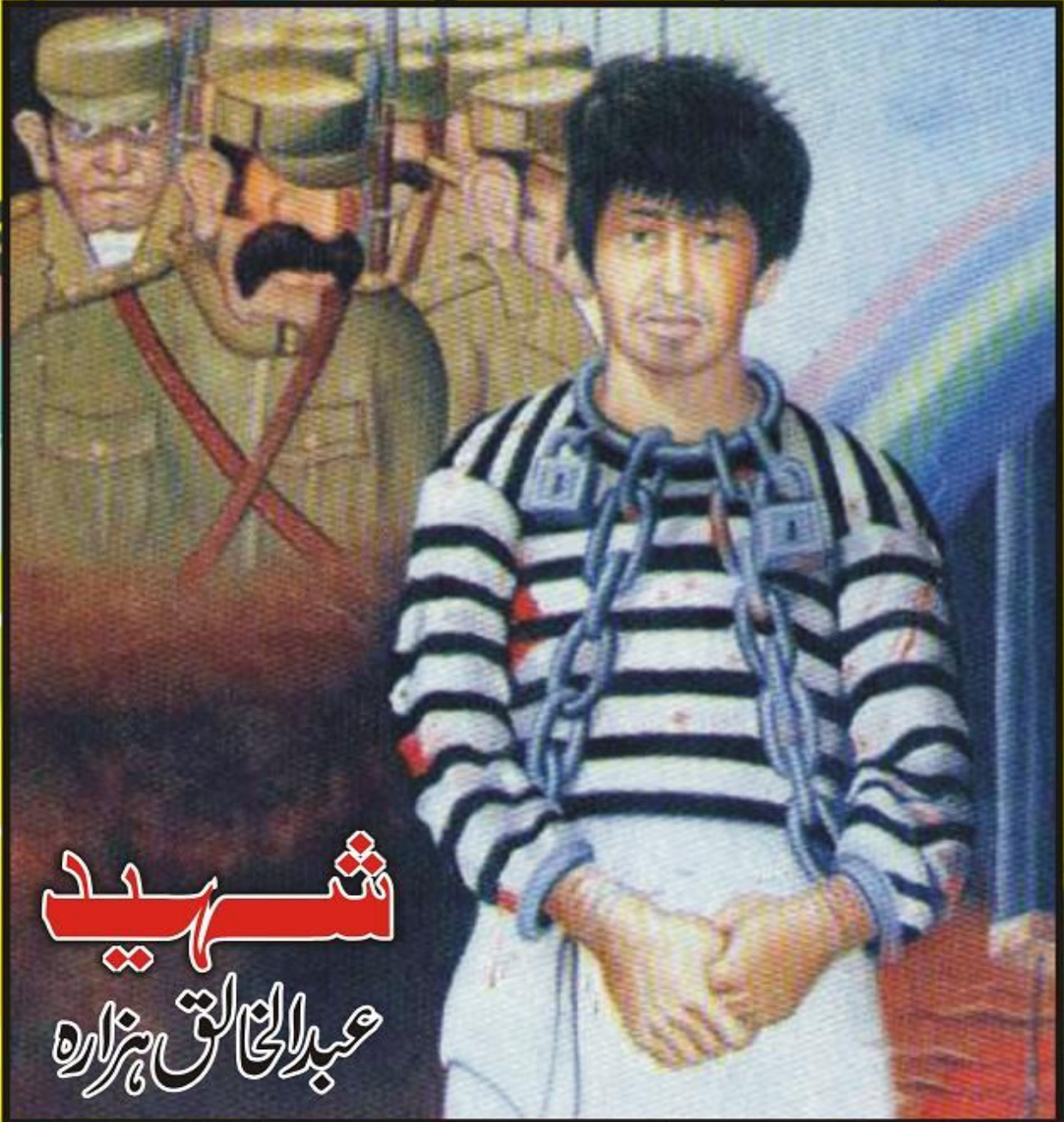

کوجگل (نومبر) 2010
شماره - مسلسل: 40

مہینہ گئی
کوئٹہ
کسبت

یگ ازجائی ہزارگی اکیڈمی (رجسٹرڈ) کوئٹہ، پاکستان

نشریہ
عبدالخالق ہزارہ

دوستی

منظور پویا

دست د دست شدہ دیدہ کارائی خوبیا اودو کنی
یگ دیگے خو ایلہ ننی قسم و قور و کنی!

موچیکہ ماتل روز بیشی د شاوائی دیراز
بیا کی قد چراغ دل خانے خورہ روشو کنی!

کوچکل (نومبر) 2010
شماره مسلسل: 40

مئینہ گئی
کوئٹہ
سبیت

کمپوزنگ و ڈیزائننگ:

سلیم وارث

معاون ایڈیٹر:

مظہر پوپا

ایڈیٹر:

مبارک صاحب

ایڈیٹر ایچیف:

مرزا آزاد

سرپرست اعلیٰ:

علامہ علی حیدری

دای شماره.....

۲	تورے پیشلو
۳	ہرمں ہسے
۴	نمشہ گہ: مرزا آزاد
۵	نمشہ گہ: علی ارمان
۸	نمشہ گہ: آسا چنگیزی
۹	نمشہ گہ: عالیہ چنگیزی
۱۱	نمشہ گہ: فرزانہ رضائی
۱۳	نمشہ گہ: منظور پوپا
۱۷	نمشہ گہ: یاسین ضمیر
۱۸	نمشہ گہ: یاسین ضمیر
۲۰-۱۹	نمشہ گہ: منظور پوپا
۲۲-۲۱	نمشہ گہ: آسا چنگیزی
۲۵-۲۳	نمشہ گہ: یاسین ضمیر

ایڈرس
ہزارہ گی اکیڈمی
(رجسٹرڈ)
تنظیم نسل نو ہزارہ مغل
علمدار روڈ کوئٹہ، پاکستان

ویب سائٹ ایڈرس

www.tnnhazara.org

info@tnnhazara.org

mirza_azad@yahoo.com

مجلہ "سبیت" رہ ازی جایا گرفتہ میقتید۔

- 1- تنظیم نسل نو ہزارہ مغل، علمدار روڈ کوئٹہ
- 2- ہزارہ سیشتری مارٹ، خارتار مومن آباد کوئٹہ
- 3- محمد علی سیشتری مارٹ، خارتار مومن آباد کوئٹہ
- 4- یادر کسٹمر سروسز، خارتار مومن آباد کوئٹہ
- 5- علمدار سیشتری مارٹ، علمدار روڈ کوئٹہ
- 6- جامعہ امام صادق سیشتری مارٹ، علمدار روڈ کوئٹہ
- 7- تمار سیشتری مارٹ، نزد مسجد ولی عصر علمدار روڈ کوئٹہ

قیمت 25 روپے

”یک تحلے آوور“

حاندہ گون قدر تو!

کدہ رئی یہ کی بلدے پگ مو با ایست افتخارہ۔

دای سلسلہ ہزارہ گی اکیڈمی تیمچہ
درہ کی اولنہ کتاب نقلائی قدر تو منظور پویا آرہ
د چاپ بیرسنہ کی از پسندہ یک سال دمجلے
”سیبیت“ شجیر چاپ شدہ آمدہ۔ ای اولنہ کتابی
نقلائی آزرہ گی نہ جارہ بلدے ہزارہ گی اکیڈمی
اہمیت درہ بلکی بلدے ادبیات ہزارہ گی ام با
ایست ہوشی یہ۔ تورے سیبیتی ای یہ کی نام
ازی کتاب ”یک تحلے آوور“ ایشتہ شدہ۔ مو
گفتہ میتنی کی ای کتاب، مینکل فوکلوریک نقلائی
آزرہ گی و جدید نقلائی آزرہ گی یک، او رقم نخ
استہ کی تو ز مورہ قنچے تاریخ سر دسر نہ۔

حاندہ گون قدر تو!

امو رقم کی ادبیات یگو قوم، بے زبونی
حودشی ترقی نہ میتنہ، اونمو رقم ادبیات آزرہ
گی ام بے زبونی آزرہ گی، ایدامکان نہ درہ کی
پیش رفت کنہ۔ ”یک تحلے آوور“ زبونی آزرہ
گی رہ روئی دروئی دیدگہ زبونائی دنیا یک
جائی بیلند ددہ۔ بلدے ازی تورہ مو نہ جارہ
قدر تو منظور پویا آرہ شاپاشی موگی بلکی آورہ
مبارک بادی ام پیش مونی۔ خدا کنہ کی ”یک
تحلے آوور“ بل دشنائی ادبیات آزرہ گی اوقس
بو بارہ کی آر بوور، رنگائی ایشیل، قنچے
نیالائی زبونی آزرہ گی گیری حورہ آر غیث
یک جئی باشہ۔

ایڈیٹر سیبیت

قنچے نورین مجلے ”سیبیت“ یک کرات
بیسم د خدمت شم حاضر استوم۔ ای تورہ
با ایست ہوشی پگ مویہ کی ہزارہ گی اکیڈمی
(رجسٹرڈ) تنظیم نسل نو ہزارہ مغل، دمینکل
جامعے ازمو یک، او رقم کارائی ادبی و ثقافتی رہ
دسر رسندہ رئی یہ کی نہ جارہ پائی سنگائی
انتلابی تبدیلیا رہ ماکم کدہ رئی یہ بلکی قاتی
قاتی موسوئی شناخت آزرہ گی رہ ام یک، نو
زندگی ددہ رئی یہ۔

اگہ ”کل شیشتہ رُست گفتہ شُنہ“ حو
ای تورہ راستہ کی او نیالائی ایشیل رہ کی قریباً
یک سال پیش، ہزارہ گی اکیڈمی شنند، قد حیر
شی امروز کنمناش برختائی بارتو جور شدہ کی
تائی سائے شی آر ہمشتہ گرائی آزرہ، زلہ گیائی
تخلیقی حورہ بُر کدہ دم حورہ راستہ۔ ای از
بخت تشکی ازمو و شمو یہ کی ہمشتہ گرائی
قستہ و نثر، دمینکل ازی مجلہ دزبونی شیرین
آزرہ گی کار کدہ معیارائی قیرغائی مجلے
”سیبیت“ رہ روز دروز بیلند کدہ رئی یہ۔

ای تورہ باید پُرمشت نہ شُنہ کی ہزارہ
گی اکیڈمی، دمینکل ”نل آزرہ گی“ یک، او رقم
کردار درہ کی قنچے ترقی ثقافت و ادبیات زبونی
آزرہ گی گیری یہ۔ اینمی جو بارائی (فرائض)
ادبی و ثقافتی رہ روئی دروئی ایشتہ، ہزارہ گی
اکیڈمی آلی دیک او رقم جائی رسیدہ کی بل
چاپ کدوئی کتابائی آزرہ گی قد حیر شی کار

هرمن ہسے

شعبہ ادبیات

البتہ "کولن ولسن" د کتاب جو ہرمن ہسے رہ د برابری نشے، بلیک و دستوفسکی وری نفرا حساب مونہ و پگ شی رہ از "تمدن دنیاٹی نو" بیگانہ قرار میدیہ۔ کتاب ولسن د نام The Outsider چاپ شدہ۔ او مینے ازی کتاب خود بارے ہسے، د قیرغے Romantic Outsider کلو نمشتہ کدہ۔

راس توره ام امی یہ کی ہسے از نشے کلو متاثر بود۔ لاکن او تہجے ٹی۔ ایس۔ ایلینک و نامس مان وری ادیبا ام تاو بال موشدو مو جای و منصب ازو رہ ازی ام پٹی بردہ میتنی کی نمشتائی ازو بلدے چندین "جُنپشا" مقدس جور شدو بیسون ازی د 1946، او بلدے "نوبل" ام نامزد شد۔

ہرمن ہسے د تاریخ 02 جون 1877ء د دنیا اماد۔ حنوار ازو د منطقے "بلیک فاریسٹ" زندگی مکد۔ حنوار ازو سُن دین و مذَب غدر اوشرو دشت و چندین آخُن و مُاڈ د حنوار شی بود۔ ہسے اولنہ نور زندگی حورہ د ایلہ گشتو تیر کدو ای دوروئی زندگی شی د "Bassel" تیر

شد۔ داونجی، او سے سال رہ دیگ، بکان کار کدو آخر "ڈومیسائل" سوٹزر لینڈ رہ گشت۔ ازو حتہ او سفر ہندوستان رہ کد۔ "جنگ عظیم اول" ام د پٹی رسید۔ لزو زمو ہسے شاگرد "ژونگ" جور شد۔ او یگ حساس نفر بود و اوش د اوشروئی شی سُن روان شناسی شد۔ ژونگ، یگ نامی

د اینجی باید گفٹہ شُنہ کی وحت کی ہسے بلدے نوبل نامزد موشد دنیا اورہ یگ تنائی پسند و الوخ نفر خیال مکد۔ لزی توره شک ام تپہ کی او بستہ زندگی حورہ د "تسخیر کدوئی ذات" جو تیر کدہ مگم از خاطر امزی کمال جو، ہسے اوشروئی جوانورہ سُن نوور جو کد و لزو زمو، پگ جوانو از ہسے متاثر شد۔ راس

روان شناس بود و آخر ہسے جانی اُستاد حورہ خوندی کدو با قاعدہ "تحلیل نفسی" ام مکد۔ ہسے خود شی "ناجوری" روانی پیدا کد۔ اوشروئی ازو سُن نوور از حوشی بود و قاتی قاتی د فکر و خیال از خود جو شجیر گم موشد۔ لزو زمو، ہسے وحت حورہ د خاندو تیر کدہ، "دشت ذات" جو ڈونڈل کدہ رئی بود۔

ای استه کی ازو نورو، جوانو د خلاف فکر و خیال گینه گی سنگر گرفتدو از یگ منزل بے بند و باری تیر شده رئی بود. و امیطلبیست کی کالا پیروئی روایت و اقدار کونه ره لوج لاغ کده، پورته کنه مگم چیز رقم؟ و ای شی ره حیر ندشت. ای کارا، کارائی یگ روز دو روز ام نبود بلکی یگ نور نراز منزل بود و سفر ام غدر گپرو بود مگم باوجود شی نمشنائی هسه راو چائی زندگی نو ره نشو دده رئی بود.

توره دیگه ای استه کی تبدیلی و انقلاب هو بسته زندگی ره یگ شکل نو میدیه؛ و غیت کی تبدیلی از مرز و ارمو بُر شده، شکل تکو (تگ و دو) ره اختیار مونه، بیسم ای قد زندگی انفرادی قاتی قاتی، زندگی اجتماعی و خود اجتماعی ره ام بدل مونه. ای حقیقت منے زندگی هسه ام دیده موشه. ابتدائی ازی تبدیلی یا انقلاب، از جوانی ازو شروع موشه. د جوانی هو، او یگ عاشق مزاج نفر بود. دل ازو غدر حساس بود مگم ارمو و مرز شی آگو مخصوص رنگ ندشت. یعنی حساست ازو چندو خوب جلو بود لکن او بسته جوانی خوره دیگ کیفیت چُقرا و درد و غم تیر کد، کی ای کیفیت شی، منے نمشنائی هسه ام توخ شده مُشه. د اینجی مو Peter Camenzind شی مثال دده میتنی. ای کتاب د 1904ء چاپ شد. "پیروئی ازی ناول، از زندگی هو خوش نیه. او روایت و

فکر گینه گی ره یگ زندو (زدان) فکر مونه و قدشی او چار له مونه. او بل اقدار جامعه هو ام اعتبار ندره و خود خوره ازو اقدار دور ایشته، د ایله گشتی گم مُشه.

ای ناول جاره تجربه و احساسائی هسه نیه بلکی نمائندگی احساس و فکر جوانوئی ازو زمو ره ام مونه، کی یگ شی از روایتی زندگی د بینی رسیدد و تبدیلی میخاست. امزی خاطر، ای ناول منے جوانو نام پیدا کد. دیگه کتاب هسه د 1906ء د نام Under the Wheel چاپ شد، کی سخت ترین تنقید بل تعلیمی نظام ازو زمو بود. نام برده کتابا د جوانی هسه چاپ شد. او د زلق جوانی هو حساستگار ازی بود کی از قیدو بند جامعه بُرو بر شده، آزادنه تجربه کده بوره و مو گفته میتنی کی امی جذبه بل تمام فکر و خیال هسه زور بود. امزی خاطر منے نمشنائی ازو فکری آزادی، عشق و معاملاتی جنسی دیگ رقم پیش شده، بقد کی او حساستگار یگ "مادر پدر آزاد" جامعه استه لکن راس توره ای استه کی او از رقم رقم زندگی بیزار بود.

د "جنگ عظیم اول"، هسه تبائی و بریادی ره از چم هو اوش کد. انسان انسانیت ره از دست دد. آدم د جان آدم او تراوله بود کی هسه د چپگ مند. او تحلیل نفسی فرائیڈ ره توخ کده رئی بود. او خوب پئی بُرد کی انسان میطلبه کی از اقدار کونه جامعه هو برو بُر شنه.

دزو زمو، از یگ دوور، فکر و خیال نلش
 د دل شی جای گرفتند و ددیگه دوور، سفر
 هندوستان اوره قد چندین مادی حقیقتانی زندگی
 روئی دروئی کد. بیسم دامزو زمو سیاستر شی
 ام اوشدم حوره از دست دد؛ وکل امزی دیلا
 مسئله یگ جای شده، دذهن و دل مردم اودر
 جای گرفت کی نمشتمانی شی ره ام متاثر کده
 ایشتم. " Deman (کتاب هسه د 1919ء چاپ

امن پسند نشر کارائی اجتماعی حوره ام پیش
 میرد. او چندین مقالائی سیاسی نمشته کده. خط
 و نامای شی ام کلو نام بُر کد. امی رقم د مختلف
 جاگا، خیلی انقلابی تقریر کده، او منه فکر و عمل
 حویگ توازن ره برقرار ایشتم. بیدون ازی
 هسه بلنه "بندی یائی زندگی" ام کلو دست پای
 زد. ای کار نامائی هسه، ایلیک ره کلو متاثر کد و
 ناول "Steppen Wolf" (کی نام تو کتاب ایلیک

شد) امی آل و کیفیت
 هسه ره جلو مونه.
 هیروئی ازی ناول
 "ایمل سٹیکلر" نام دره
 و استاد شی ڈیمین
 استه. ایمل دگفتی
 استاد هو، د "سفر
 دریمات از خود" خوؤر
 موشسه. او طریق
 پارسانی ره اختیار
 مونه و مثل دیگه

استه) د حقیقت نمائندی
 فکر و نظر هسه استه.
 یگ کردار ازی ناول
 "پیری پیلر" استه. او
 جامعه بورژوازی ره
 خوب تجربه کده، خود
 حوره ازو جامعه نور
 میله. پیلر (رقم هسه) از
 دست قشک بروئی
 حو استه و حاسنگار
 توازن استه. البته منه

ناولائی هسه "ایمل" ام بلنه رسید و د "داخل
 انسان"، از دنیا و حارجی حقیقتا دست حو بال
 مونه.

د اینجی بیسم امو توره روئی دروئی
 مایه کی هسه از مسئلانی بروئی حو غدر متاثر
 بود مگم قدازو قاتی قاتی د میڈوئی عمل ام خود
 حوره پس نه ایشتم و د حیثیت یگ سرگرم و

ازی ناول قار و غضب د مُردو بئل موشه.
 "سدھارتھ" یگ نام تو ناول هسه استه
 کی 1922ء چاپ شددو غدر نام بُر کد. "پنری
 ملر" کتبه ترین عاشق ازی ناول استه چره کی
 منه ازی ناول هسه "روحانیت مشرق" ره روئی
 دروئی اورد. او از اول ام اوش اوشرون شی
 سُن "باطن" بود لکن سفر هندوستان ره تیر

کده، تجربیہ فکری ازو یگ نورنگ و بوی پیدا کد۔ دلچسپی ازو سُن ”روحانیت مشرق“ غدر تر شدہ رافت۔ ازی پاس دامزی قیرغہ، یگ دیگہ ناول شی ام دنام The Glass Beads Games چاپ شد۔ ای ناول نتیجے یازده سالنہ زامت و خواری ہسے استہ۔

نام گیرگ شدہ ناول د 1942ء بلدے چاپ د برلن رافت لاکن اجازہ چاپ رہہ گرفتہ نہہ تنیست و آخر د 1943ء از زیورخ چاپ شد۔ از طریق ازی ناول، ہسے جوانورہ سُن دوور یگ ”جوستجوی کُلی“ میرہ۔ البتہ ازو جوستجو پیشلو تر، یگ منزل ”ورھینو“ استہ و غیت کی آدم ازی منزل تیر شدہ، د جوستجو میرسہ: بیسم داونجی عقل و اوشدم شد آرام نصیب شی موشہ۔ بلدے رسیدو دزو منزل، کٹہ ترین مسئلہ روایت و اقدار گیتہ گی استہ کی آدم رہہ از بیلند پروازی مائی مونہ۔ پس لازم استہ انسان اول، باطن داخلی حورہ پاک کتہ چرہ کی بینون ازی، او د منزل حور رسیدہ نہہ میتہ۔

ہرمن ہسے خود شی موگیہ کی د مقابلہ ”محصومیت“ یگ ریزہ زوزاد، نا امیدی و احساس گنائی یگ کتہ نفر شجیر زور موشہ و زندگی شکار ناتوئی موشہ لاکن از خاطر امزی احساس زندگی ام پیدا موشہ، اگہ ”نفی ذات“ شُنہ۔ البتہ ای او جائی استہ کی شخصیت انسان تقسیم شدہ مورہ و ای تقسیم د کتاب

”بگوت گیتا و آپنشد“ د قرار ی دیدہ، موشہ: لاکن ازو جوستجو، امکان درہ کی انسان خود شی از بین مورہ۔ ای راس رہہ ہسے د شکل ”جوزف کینیت“ (د آخرنہ ناول حو نشو میدیہ کی) از پس پیروائی حو مورہ و رافتہ رافتہ، د منہ یخزدائی جولگہ غرق موشہ۔

ہرمن ہسے (رقم فاسو سڈ گوتھے) از ہیروئی ناولائی حو، کار خدمت انسانیت رہہ گرفتہ۔ او میطلبہ کی آدم باید جوستجو و تیمچہ کتہ، داگو مخصوص نتیجہ بیرسہ۔ مرادم غرب کرنارائی ہسے رہہ ”آئیڈیل“ حور کد و مینے شی جائی پنا گرفت۔ اسی رقم چندین دانشورائی غرب، نمشتائی ہسے رہہ ہاندہ رائی ہندوستان رہہ گرفت تاکی از ”علم روحانیت مشرق“ کومگ گرفتہ، داگو منزل بیرسہ۔

د 1946ء ہرمن ہسے بلدے ”نوبل“ نامزد شد۔ اوتر حو نا ازو وخت رہہ، او کلو نام بُر کد د سگم د امریکا، او از 1960ء پاس شنہختہ شد و کنابائی شی بلدے حو جای حور کد۔ بینون ازی ہسے شجیر یگ ”متنازعہ“ ادیب مند و نقادا، بل نمشتائی ازو کلو تنقید کتہ۔ وا موگت کی فکر و خیال ہرمن ہسے از خود شی نیہ بلکی از دگرو آغ (قرض) گرفتہ و اسی رقم د بارہ انداز و رقم رقوم نمشتہ کنوئی ہسے، مردم موگت کی از چتہ حنا بُر بود۔ لاکن تورہ راس اسی یہ کی امروز ہرمن ہسے یگ نام نو ادیب جرمن زیو استہ۔

برہان قربانی

Hatice Akyan ہمشتمہ کدہ کی از 40 سال د

جرمنی زندگی تیر کدہ رئیہ۔ او داستان ازی فلم
رہ د جرمن زیو ہمشتمہ کدہ لاکن د خانہ حو، او د
ترکی زیو توره گوئی مونہ۔ آے Akyan یگ ای
رقم حاتو استہ کی شجیر لاثہ Scarf سر مونہ۔
امزی خاطر مردم وارہ از نظر خوب توح نمونہ و
بل فلم ام یگ کمک تنقید موشہ۔

برہان و اکیون کار حورہ دسررسندو
نام ام بُر کدہ مگم نژاد آر دو، بلنہ شی مسئلہ
جور شدہ۔ برہان د آر جای امی رہ گفته کی نزی
حو اید شک تیبہ کی حنوار مہ از او غانیستو آمدہ
مگم ما یگ جرمن استوم۔ اکیون ام امی رہ
موگیہ کی جرمنی بلنہ ازو، خانہ شی وری
استہ؛ لاکن مردم بل ازو ازی خاطر تنقید مونہ
کی وا ”کوچ کدہ آمدہ“ استہ و د بارہ اسلام فلم
جور کدہ۔ د اینجی باید پُرمشت نشنہ کی حنوار
برہان او غیث مُلگ حورہ ایلہ دہ، د جرمنی
آباد شد کی روس د او غانیستو اما د آتہ ازو یگ
Electrician بود و بیون از برہان یگ باچہ
دیگہ ام برہ۔

”برہان قربانی“ او جیرکتو باچہ آز رہ
استہ کی د ملگ پٹلر (جرمنی) نام آز رہ
روشو کدہ و امروز حُبا، د اخبارا و شی وی
یورپ غنر د اوگل میہ۔ برہان د حقیقت ڈائریکٹر،
اولنہ فلم حورہ د کامیابی د سررسندو د
”برلین انٹرنیشنل فلم فیسٹیول“ نشو دہ۔

برہان قربانی 29 سالہ جوو استہ و د
جرمنی فلم جور کتو رہ رسماً حاندہ۔ از حاندو
پاس اولنہ فلم حورہ (کی د حقیقت تھیسس
شی استہ) د نام "Shahada" جور کد۔ ای فلم د
بارہ مسلمانائی جرمنی جور شدہ کی د جرمنی
قدچی رقم مسئلاروئی دروئی شدہ آمدہ۔ پئی
سنگ خیال ازی فلم بل تضاد فلسفہ اسلامی و
رقم رقوم جامعہ غرب (خصوصاً جرمنی) ایشتمہ
شدہ۔ نتیجہ ازی قاتی قاتی آل روز (مادی و
فکری) مسلمانا ام روئی دروئی اورہ شدہ و
موگفتہ میتنی کی د یورپ نزی رقم قیرغہ
(موضوع) ای اولنہ فلم استہ۔

داستان ازی فلم رہ یگ ترک نژاد حاتو

بیاکی ڈشمنوئی خورہ قنجی کنی
آلی ناطر شو شدہ منجی کنی
سوزلہ لازم شدہ لازم الٹی
نان پگ شی بیاکی قپ دلجی کنی
☆☆

تا بکئی اوگار بُمنی تا بکئی
تا بکئی بیلا بُمنی تا بکئی
زیبتہ بلمو میخندہ بخت سیا
تا بکئی شتقار بُمنی تا بکئی

توجہ

مواز دوری "ہزارہ گی"

اکیڈمی "پگ نمشتہ گرائی زیوئی"

آزرہ گی رہ از شوچی دل خو

خوش آمدی و منندہ نشنی موگی۔

"ہزارہ گی اکیڈمی" از صاف دلی

و ٹیک نیٹی پگ مضامین و

مقالای قلم کارا رہ د چاپ

میرستہ۔ بلے "ہزارہ گی اکیڈمی"

ای لازم نیہ کی قنجیغی افکار و

خیالاتی قلم کارا، متفق باشہ۔

برپان دکار خواختہ مند و کمال خورہ

منے اولتہ فلم خو روئی دروئی آورد۔ فلم ازو، د
"برلین انٹرنیشنل فلم فیسٹول" نشو دہ شد۔
ازوختہ مردم د سینمائی برلن ام چن افته وری
توخ کد۔ امی رقم ای فلم د "شکاگو انٹرنیشنل
فلم فیسٹول" پیش شد و تمغے طلائی بلدے خوب
ڈائریکٹر د نام برپان شد؛ چرہ کی موگفتہ میتنی
کی Shahada د زیوئی جرمن ازی خاطر جور
شدہ کی مستلائی مسلمانائی جرمنی (و یورپ)
نشو دہ شدہ مگم امروز راس تورہ ای استہ کی
ای قیرغے بین الاقوامی استہ و اثرائی شی ام
بین الاقوامی یہ۔

پس امروز حُبا، برپان قربانی د
اوماغائی کامیاب شدوی خواختہ استہ۔ مو آورہ
مبارک بادی دہ، یگ تقاضا ام مونی کی او د
بارہ مسلائی آزرہ و آزرہ گی ام کارکنہ و دنیا
رہ از مسلائی مردم خو ام فامندہ کنہ۔ موازو
امید مونی کی او ای کارہ قد خیرشی چابک سر
شتہ مونہ۔

تشکر از www.nytimes.com

☆☆ ☆☆ ☆☆

جائی خاتو د ڈل انسانی

نورنگہ عالمی کمیٹی

بُلگ جانورا ام زور ٻڙه۔ آلی سوال پیدا موشه

کی او جانورا بلے انسان برتر استه یا نه؟

ناهاننده و الیونگ مرتیکو آر غیث بل

هاتونو شجیر ظلم کده و یگه مونه، کی منے ازو

کُشتو، اوتلجی کنو، ظلم و نا انصافی کنو

شامل استه۔ ای رقم مرتیکو غلامائی ”نفس

عمارہ“ استه کی خدا ره خدا نه موگه و بنده ره

بنده۔

یگ غیر سرکاری تنظیم (NGO) کی

بلدے آق هاتونو کار کده رئی یه، حساب کتاب

حو پیش کده موگیه کی دگنشته سال 8548

ناشُدکارا بلے سیاسرو شده کی از سرگیته کده

غدر استه۔

پار سال بل هاتونو از یگ کده غدر جبر

د ”صوبه پنجاب“ شده۔ د ”صوبه سندھ“

1762 سانحه د ”حیبر پختونخوا“ 665 و د

”صوبه بلوچستان“ 237 سانحه روئی دروئی

امده۔ اگه هاتو قداگو مرتیکه چاره توره گوئی

کنه، بیسم او د نام غیرت کُشته موشه۔ اگه هاتو

بلدے کار حو بُرو بُرُشنه بس اغواء یا کارائی

امو رقم کی خداوند بزرگ د دنیا آر چیز

ره جور شی پیدا کده۔ امو رقم آدم ره ام جور

شی جور کده۔ یعنی هاتو و مرتیکه۔ د تاریخ

اسلام مو میڈگرنی کی از ”آدم و حوا“ نسلائی

انسانا امی قس غدر شد کی حساب شی د

چندین بیلن رسیده و د اسلام هاتو و مرتیکه از

خود حو جُدا آق و حیفات (حقوق و فرائض)

ٻڙه۔ نه مرتیکه از هاتو زیاد استه، نه هاتو از

مرتیکه۔ البته ساحت آر دوئی شی مختلف استه

و خداوند معیار بیلندی ره ”تقویٰ“ قرار دده۔

البته میخ ”سوره نساء“ خدا موگه کی

الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ (مرتیکه از هاتو کده

زورتو استه)۔ اینجی توره از جسمانی ساحت

گفته شد۔ لکن مو میڈگرنی کی ناهاننده مریمائی

از مو هاتو ره تیسره ام کم خیال مونه۔ موگه کی

سیاسرو از مرتیکو کده کم استه۔ آق ازیا کم

استه۔ دامزی جاگه امده مرتیکو هنتما موشه۔ وا

بل سیا سرو، رقم رقم ظلم مونه۔ لکن اگه

مرتیکه بلے جسمانی طاقت حو هنتمایه۔ حو یگ

ناشده قنچغے شی موشه۔ اگه خاتو قد اگو کس از توئی کتو جواب بیده بس بلعے روئی شی تیراب اندخته موشه۔ بے ازی یگ بُلگ ظَلَم بلعے سیاسرو موشه۔ مثلاً اگو کس از توئی پاس، خاتوئی حوره تب کویله مونه اگه خاتو شی اولاد نه شُده بیسم ناقی ناقی تورا دل سیاسر زده موشه۔ با ایست ازی تورا آر خیل باشه۔ یا اگه خاتو زیاد دُختر کنه بس خاتو از وره بیرونه کی تو چیکه بوختر کنه۔

دنیا زیاد پیش رفته۔ لاکن باز ام مرتیکوئی از مو امی رقم فکر بره کی خاتو چاره یگ ”جسم“ استه نه کی ”روح“۔ ای رقم مرتیکو خاتو ره اگو دیگه مخلوق خیال مونه کی نه احساس بره نه جذبہ۔

راستی شی اگه توخ کنی امی رقم مرتیکو خودگون شی کور الی یہ کی جذبے سیاسر وره اید پئی نموفته۔ خاتو ام یگ انسان استه و مقلی آر انسان، بل بره، او خوش موشه و ام بق موشه۔ از نظر مذب (اسلام) کی توخ کنی، خاتو یگ بیلند مقام بره کی دشکل بی بی حوا، بی بی مریم، بی بی حدیجہ و بی بی فاطمہ الزهرا مو میڈگرنی و علامہ اقبال موگه کی:

”وجود زن سے ہے تصویر کائنات میں رنگ“

نور رفتو اید لازم نیه، مو منے خاتو خو توخ میتنی کی خاتو از حُصَب تا شاقُ ره دکارائی خاتو اخته، کوشش مونه کی خاتو شی جم و جور شده، شکل یگ ریزه بیشت ره اختیار کنه۔ مو منگرنی کی خاتو دشکل آبتی، خاتو یا دُختر چی قس مهربان استه، مگم قیرو کی مرتیکو باز ام جوابائی مهربانی خاتو نور ره قد خوش اخلاقی نمیدیه۔

رسول خدا قول شی یہ کی ”د معاملے خاتو از خدا ترس بخرید۔“ یعنی قنچغے سیاسرو عدل و انصاف کید۔

سیاسروئی رسول خدا بلعے یگ مو چراغ را استه۔ امو ترکی الوخ و البونگ قوم عرب، خاتو نور انسان فکر نه موکد، رسول خدا کی آماد، یگ سیاسر وره یگ عزت و مقام دد۔ حیفات و آق شی روش روش گُفت و د برابر مرتیکو آورده ایسته کد۔ چره کی او انسان کامل بود از آر نقص و بدی پاک۔

زندگی پیغمبر اسلام بلعے یگ مورائی نجات استه و د ”سُنت“ ازو عمل کده مو باید خاتو نور ره عزت و احترام بیدی۔ مینے امزی رائی نجات یگ مو یہ۔

☆☆ ☆☆ ☆☆

خالق - الگوئی آزادی

ازی خاطر حنوار خالق ملگ، بابہ کلوئی حورہ

ایلہ کد، تاکی یگ، نو زندگی رہ سُر کنہ۔

حنوار خالق د کابل آباد شد۔ کابل مرکز

بود۔ مردم شی خاندندہ و پیش رفتہ بود۔ کاروبار

ام خوب بود لاکن بزو مرکزائی علمی و

کاروباری، آزرہ جوالی (sweeper) بود۔ جوالی

گیری شناخت آزرہ جور شد۔ مردم غریب از

جبر و ستم دوتا کدہ، د کابل میمد، از وختہ نمزی

کار اکتہ موشہ، جرم از و ای بود کی و ا د

او چار لے پاشا (پادشاہ)، ایستہ شد۔ مردمائی

کابل، آزرہ رہ یاغی و یاغی خیال موکد و د

جوالی گیری اوش کدہ، حوش موشد۔

خالق امی رقم ظلم و جور رہ توخ کدہ،

کشدہ شد۔ او از خانے خو گرفتہ تا مکتب و از

مکتب گرفتہ، تا غول بازار، د آر جای مردم

حورہ توخ موکد کی روز تا بیگر د بد بختی اکتہ

یہ۔ او شجیر فکر موکد کی مردم چیکہ نزی آل

روز گرفتار شدہ ورائی نجات شی چیہ؟

خالق شبچی حورہ ظلم بود۔ اورقمانی

دیگہ مردم خو، گرفتار ظلم و جبر بود۔ او میدید

کی مردم شی حیثیت انسانی حورہ از دست

دہ۔ امزی خاطر، خالق میطلبیست کی مردم

حورہ از غلامی و مظلومی آزادی پدیده۔ او

میخاست کی مردم شی رائی نجات حورہ پیدا

اگہ تاریخ رہ سو نقلائی روزائی تیر شدہ

بوگی، خو شاید دُروغ نہ باشہ: چرہ کی تاریخ

شجیر از روزائی گئنه نقل کدہ انسان رہ از وحنائی

تیر شدہ شی نوگل (معرفی) مونہ۔ البتہ منہ از ی

نقلا، نفرائی جُرکہ تو ام نام گیرگ موشہ کی از

حاضر کار نامای خو، بستہ تاریخ رہ یگ "سمت"

میدہ و نزی بابت مو مثال "خالق شہید" رہ دہ

میثنی کی الگوئی (سمیل) آزادی جور شدہ۔

خالق باچہ حداداد بود کی حنوار شی د

"داهراود" اورزگو زندگی موکد۔ لاکن رقم دیگہ

آشامیائی خو، از دست ظلم و جبر، جُرو چپاؤ،

جنگ، و ظلمائی "عبدالرحمن" د بینی رسید۔

زمینائی از و از دست شی بُر شد۔ (ٹیکس و

مالیہ)، وارہ از پای اندخت۔ غلامی و چوکرہ

گری (نوگری) خو اید تورہ شی گفته نشنہ کی

استخوانی کم مردم رہ میدہ کد۔

خالق دیگ، اور رقم جای پیدا شد۔ کی

کس از بینی خو بال تورہ گفته نہ میثنست د

اونجی، شرط زندگی ای بود کی آدم مثل "بزو

گوسپو" وری زندگی تیر کنہ۔

یعنی سر خو تا پور تہ کدہ، شاو روز خو

رہ تیر کنہ و آر رقم کی دل خوندہ بُز و گوسپو

موشد، مردم مجبور بود کی امور رقم را بورہ۔

کنه و هوښگون شی دزی را، دست پای بیزنه. پس خالق از زندگی خو تیر موشه و فیصله کُشتوئی "نادر شاه" ره مونه.

د 8 نومبر 1933ء (14 عقرب 1312 ش) "نادر شاه" د "لیسه عالی نجات" مایه، تاکی شاگردائی لائق ره انعام بدیه. شاگرداروئی د روئی شی ایسته بود. خالق ام روئی دروئی

دشمو آمده ایسته شد. او ای مجمل ره کی از خدا میطلبیست، از دست خو بُرشو نه ایشته. یگ شاگرد کی باید قلم د دست شی مبود، تفنگچه ره گرفتند. خالق نشو ددنی بود کی یگ شاگرد لائق، فیصله پاشائی ره ام

میتنه. او پورائی ظلم و جبر ره گرفتنی بود. او ظالم ره نشو ددنی بود کی یگ جوو، بسته تاریخ ره بلل میتنه. او مردم خوره نشو ددنی بود کی از صدسالنه زندگی "روبا"، یگ روز نه زندگی "شیر" خوبتره.

خالق تفنگچه خوره بُر کده، بل سینه نادر فائر کدو نادر بسته آن و بُن خوره د جای ایشته، از بین گرد کده رافت. استادان و شاگردان، بیشتر شی رائی دتاره گرفت لکن خالق د جای

خو شیر آلی ایسته بود. او پور خوره گرفت و بل شی یخ شد. عسکرائی ظالم، خالق ره گرفت و دیگ تنگ و تریگ "زندو" پورته کد. وا خالق ره او تر تب کویله بُوکوئی کد کی او از آل به آل شد. رنگ ازو بسپا شد. پای شی کار کنور ره ایله کد. او ایسته نه میتنست و باوجود رقم رقم جبر و ستم، او نامائی رفیقوئی خوره بل زیوئی خو

نوورد. امزی خاطر عسکرائی جیره خور، خدانا د (آته خالق) ره ام د زندو پورته کد. مولا داد خان هزاره (ابغه خالق)، قربان علی خان (تغائی خالق) و محمود خان (رفیق خالق) ره ام شد خالق یگجای کُشت و ای رقم ام گفته موشه

کی ازو پاس، ریزه آغه خالق و آبه شی ام د زندو از بین مورده.

یعنی گفته میتنی کی بسته خنوار خالق از دنیا رافت لکن ازی خاطر کی مردم رائی نجات خوره بندگرنه و بلده آزادی خو دست پیچه بیزنه؛ و امروز یگ جوانو باید پتی بیره کی وا امیدائی آئنده مردم خو ایسته. جوانو خالق آلی فیصله آئنده مردم ره دست خو بگرده و مردم روزائی بدبختی خوره یگ زندگی نو بدیه.

نقلائی باکلو

کنارے سرگ کشت بود۔ سرگ ام کچہ بود۔ از
دیگہ لبے سرگ یگ، ریزہ نوور موشد کی تا
زمینائی مردم مو رافت و کشت و کار مردم رہ
سیر آو مکد، وہ و ہت بیگا، دکنارے امزو جوئی
زووستو جم مشد و نقل باکل رہ گوش مکد۔ ما ام
از ریزہ گی بیخ باکل مورافتم و نقلائی مغل
دختر، بز چینی، آخاتو، مار موچکنئی، چلدی
نیو و پری کوئی قاف رہ از باکل یاد گرفتم۔

یعنی باکل دامزو غریبی حوام، خونده
یگ خوب مکتب بود و او حو ای رہ خیال مکد
کی نقل کنو حو میراث بابہ کلون مویہ۔ از حاضر
امزی تورے باکل، ما ام دل حو ای غرور دشتم
کی ما ام قد خونده ازو مکتب تاو بال شدم۔

لاکن قیرو کی جوان شدہ، ما احنے
روزگار شدم و اوشرون مہ سون نوور باکل و
مکتب شی کم شدہ رافت۔ بیدون از مہ، دیگہ
رفیقون مہ ام دریزہ گی حو بیخ امزو باکل نقل
گوش کنو مورافت کی امروزہ روز، دکٹہ کٹہ
شارائی دنیا رافتہ شاؤ روز حو رہ تیر مونتہ۔

امی رقم یگ، رفیق مہ دشار آباد شد۔ و
ما یگو یگو غیث، بیخ ازو مورافتم۔ یگ روز قد
ازو قاتنی دیگ کتابخانہ رافتم۔ موزیقتہ کتاب

دیگ و ہت، د آغل از مو پگ مردم
غریب زندگی مکد۔ مردم شاو روز زندگی خورہ د
سادیگی تیر مکد۔ وا روز تا بیگر بل زمینای حو
دینوئی مکد و شاؤ، د خانہ رفته قدزووستون
حو ”سات تیری“ مکد۔ البتہ کمگ مردم د خانہ
زابت صائب جم مشد و شاو تا دیر رہ دریدو
حیر گوش مکد۔

د آغل از مو، یگ پیر باکل ام بود۔ او از
خود حو کس رہ ندشت۔ د زمستو، جائی ازو
مجید بود و د تائستو، او جل جمل خورہ د تائی
یگ کنمناش برحت شاتوت میرد۔ د تائی برحت،
او یگ دنیائی دیگہ رہ آباد مکد، چرہ کی و ہت
بیگا؛ زووستون آغل پگ شی د بیخ باکل میماد و
باکل بلدے ازوا نقل مکد۔

مردم آغل اید حیر ندشت کی باکل از کجا
امدہ؟ و باکل ام د کس کار ندشت۔ کار ازو جارہ
ای بود کی سر گصبا، آرنو کوزہ حو پُر آو مکد
و مسافرا کی از را تیر مشد، از کوزہ ازو آو
اوچی کدہ، اورہ یگ کم و بیش روپی میدد؛ و
دعای باکل رہ گرفته رای حو مگرفت۔

برحت شاتوت، کی خانہ باکل بود، د

ما ای تورے باکل ره خوب پئی نه بُردم و
پُرسان کدم "کدم مقصد"؟

باکل توره نگفت و تا دیر ره سُن کتابا
توخ کده رافت. از وخته مره گفت "تو حُصَب بیسم
دامزو کتابخانه بورو و کتاب روستم و سوراب،
لیلی و مجنون، نجمه و نجمان... ره بیرو". او
منه توبره خو بست زدو یگ هلته ره بُرکدکی
از روپی پُر بود. هلته روپی ره سُن دور مه

پیش کده گفت کی
اگه کم شد، تو اگو
کارکنو لاکن کتاب
ره بیرو. اول خو
ما دچیگ مندوم
کی باکل او کتابا
ره چی مونه؟
ازوپاس هلته
روپی شی ره

دیده، کمگ شرم شدم کی باکل روپی مردم ره
ثول کده، تاوول مه مونه کی کتاب بیخروم.
بینون از ی باکل ای ره گفت کی د مقصد خو
کامیاب شده میتنم لاکن کدم مقصد؟

تورے باکل د دل مه جو سویه دلجی کد.
ما آز آتے خو پُرسان کدم کی ای باکل از کجا
امده؟ آتے مه جواب ددکی د آغل کس اید خبر
ندره کی باکل از کجا امده. او یگ غریب بندخ خدا

دُونڈل مکدی کی چیم مه بل یگ چُقتنی کتاب
خورد. نام ازو کتاب مُغل دختر بود. او کتاب ره
دیده، ما اوقس خوش شدم کی ایداز گفتو نیه.
امزی خاطر، امو غیث بل چوکی شسته آورده، تا
آخر شی خاندوم. ای خو امو نقل بود کی باکل
بلدے مو نقل مکدمگم ای کتاب ره کی نمشته
کده؟ نام نمشته گر ره خاندون. اوره نشناختم.
از خوندے کتابخانه پرسان کدم کی ای نفر امی

رقم یگو دیگه کتاب
ام نمشته کده؟
کتاب خانه والا
دُونڈل کده اگو
دیگه چُقتنی کتاب
ره بُرکدکی نام
شی بود، "چولدی
بیو". چولدی بیو
ره ام خو باکل نقل

کده. خیر! آر دوکتاب ره خریدم و فیصله کدم کی
رافته بل باکل سیبیتی بخروم. ما قدر فیق خو خدا
فضلی کنوم و سون آغل رئی شدم. د آغل از کُل
پیش بیخ باکل رافتم و امو غیت آر دو کتاب ره از
اول تا آخر خاندوم. باکل ام نمشته گر شی ره
نمشناخت مگم او ام از مه وری کلو خوش شدد و
بے بُلخه از دان شی بُر شد کی آخر د مقصد خو
کامیاب شده میتنم.

یہ وہ آغل مو آمدہ پرہج ہو مونہ۔ آتے مہ ام راس مگفت؛ چرہ کی باکل ہو دکس کار ندشت۔ آر کس کی بلدے شی آر رقم نان مُبرد۔ حدای جو شکر کدہ، بر ہو آشوال مکد۔ بیخ ازو، از آغل بُرد ام کس نہ میمان، بیدون ازو مسافرا کی از را تیر شدہ، بلدے آؤا اوچی کدو بیخ شی میششت و بلدے یگ محل وری دم ہو راس مکد۔

دیگہ روز ما سُن نوور شار رئی شدم۔ د را دیدم کی موثرای کتہ کتہ، سُن آغل مورئی بود۔ د چیگ مندوم کی کجا رئی استہ؟ د آھر ازو موثرای یگ ”بلڈوزر“ بود۔ فامینوم کی بلدے سرگ جور کدد رئیہ۔ دل مہ حوش شد کی سرگ مو پختہ موشہ و ازی پاس ستر کنون مو ام آسو موشہ۔ اموترام مردم کلو غرغب دشت کی سرگ پختہ شتہ۔ بو فام کی سرگ ام پختہ شد۔

ما بیسم د امزو کتابخانہ رسیدم۔ نام کتاب رہ تاوول کدم۔ ہوندے کتابخانہ چابک چابک کتابا رہ پیدا کد۔ البتہ چن کتاب د اونجی نبود۔ ہوندے کتابخانہ یگ چن دیگہ کتابخانا رہ ایڈریس داد کی ازونجی حاد پیدا شتہ۔ دل مہ جو نمشد کی از پشت کتاب، روز حورہ بیگا کنم لاکن دل باکل رہ ام میڈہ نہ میتستم؛ مگم او ای کتابا رہ چی مونہ؟

ما چابک د دیگہ کتابخانہ رافتیم و کتابا رہ

خریدہ، رائی آغل رہ گرفتیم۔ ما از بس کی سمیدم بودم، دشار نان چشت رہ ام نخوردم ازی خاطر غدر گشنہ بودم و د خانہ رسیدہ، نان حوردم۔ د خانہ پگ حوشال بود کی سرگ پختہ موشہ۔ ما ام حوش بودم۔ کتابا رہ گرفتہ، رئی شدم کی تاوول باکل کنم۔

ما حوش حوشال از خانہ بُر شدم و از منے برختائی بادام دئیڈہ کدہ رئی بودم کی آوازِ بلڈوزر د گوش مہ حور د۔ یعنی کار سرگ شروع شدہ؛ مگم بیخ باکل رسیدہ، دیدم کی مسئلہ دیگہ بود۔ باکل زبیتہ اوٹے مکد۔ او چشم کدد و قد مردم آید توره نہ مگفت۔ برخت شاتوت ام کدہ شد۔ مردم باکل رہ مگفت کی بلدے شی، د مجید جای جور مونہ مگم او قد ازوا گب نہ مگفت۔ بلڈوزر برخت ازورہ از خاطر کد کی د رائی سرن میمان؛ چرہ کی آلی جو سرگ کتہ مُشد۔

از منے مردم بلدے جو کمگ را جور کدہ، ما د باکل نزیگ شدم۔ مرد دیدہ، او تیاغ حورہ گرفت و از جاگے جو بال شد۔ ما از نائی شچیغ شی گرفتیم۔ او از دست مہ گرفت نزو گل گورم مردم بُر شد۔ ما د چیگ مندہ دوم کی چیز بوگم؟ باکل سُن نوور مجید رئی بود۔ زووستون آغل ام باکل رہ دید و نتیجے مورئی شد۔ وارہ دیدہ، دل باکل کمگ حوش شد۔ قافلے ازمو رافتہ، د غول مجید رسید۔ باکل د غول مجید

شیششت. زووستو روی دروی شششت. کس توره نه مگفت. آخر ما کتاباره روی دروی باکل ایشتم. کتاباره دیده، باکل دانه دانه، نام شی هاند. ازو هتته کته نفس گرفته گفتم ای او هزانه استه کی باکلون دیگه مردم د جای هو ایشتمو موام ای کتاباره هانده، قصینه خوب بودی ازو مردم ره میخانی. مگم مُغل دوختر و چولدی بیو ازی نقلا اید کمی ندره لاکن دیگه مردم از نقلائی از مو. چیکه خیر ندره؟

ای ره پُرسان کده، باکل چُپ شدو کتاباره ورق ورق کده رافت. زووستو او ره د غور توخ مکد. و ادزی مثل بود کی باکل دیگه چیز موگیه؟ باکل جاره امی ره گفتم کی امروز مکتب قصه و نقلائی بابه کلون مو از خاطر سرگ، ویرو شد. سرگ مردم ره سُن پیش رفت مُبره. ما میراث بابه کلون شموره از دل هو بُرکده، منج شمو تخسیم کدم. آلی کار شمویه کی از طریق امزی سرک پیش رفته، دیگه مردم ره نشو بیدین کی بابه کلون از مو ام از دیگا کم نبود.

باکل سرزووستو ره ماخ کده، پگ شی سون هانای شی رئی کدو آخر از مه پُرسان کد "چیکه نقلائی دگرو، ای قس گیرنگ و چولدی بیو قد مُغل دوختر ای قس سُبک استه؟

ما جواب ندشتم.

"از خاطر کی موجود مو، ای نقلا ره سُبک خیال کده، اید توره شی نکد. ما هو فرض حوره ادا کدم. اینی نگرام فرض حوره ادا کده کی کتاب مُغل دوختر و چولدی بیو ره چاپ کده. تو چی مونی؟" باکل پُرسان کد.

ما بیسم اید توره گفتم نه تنیستم. شاید اید توره ندشتم کی مگفتم. باکل مُسخندی کده گفتم کی یورو، امشاو خوب فکر کنو. حُص مرد جواب بدی. ما از جای هو بال شدم دهانه رسیدم. درگه اوطاق ره بن کدم. سوال باکل، د دل و دین مه جای گرفتد کی ما جواب شی ندشتم. اثیران بودم کی د چیز کار کنم؟

ما چیز کار میتنسیم؟

ما د امزی فکر غرق بودم کی چم مه بل کتابای مُغل دوختر چولدی بیو حور د. اگه ای نقلا د شکل کتاب بلج نقلائی آئنده منده میتنه، هو دیگه نقلائی باکل ام چاپ شده میتنه د دیگه مردم ام هانده میتنه. امی ره باکل میطلبه. اره باکل امی ره میطلبه. ما مو غیث از خانه رئی شدم و د دل هو گفتم کی ازی توره مه باکل خوب خوش موشه مگم برون مجید باکل دراز حاو بود مردم قدزووستون آغل دگردشی جم بود.

باکل ازی دنیا گرد کد.

☆☆ ☆☆☆

یگ کرات قاستی بوگی

پاسخ میر

یگ چُقنئی توره دروم
تورے مه چیکه گوش نئی؟
تو مانه چیکه خوش نئی؟
ما شو پره گ شم تویم
دگرد تو یگمه تو خورده
پرائی خو جر میله مونم
جگر خوره قیله مونم
نزمه چیکه باور نئی
ما توره غدر خوش دروم
بامو خدا دیده گلی
ما توره غدر خوش دروم
دیده کار ثواب کده
بل دل خو سنگ ایشته مانه
یگ کرات از قاستی بوگی
کی مانه ”غدر خوش درے“
از وختی اگه مه بومروم
دل مه اید غم نه مُمنده
دل مه اید غم نه مُمنده

☆☆ ☆☆ ☆☆

اگہ یگ تورہ بوگم!
 ما دم مہ بلکہ تو بُرہ
 لائے تو شور نخرہ اگہ
 بلگی نیال مہ شپترہ
 تُورہ غدر ما خوش دروم
 باؤ خدا دیدہ گلی
 بیگا صبا

دم خود نام تو میستتم
 صد خوشی و او ماغ الئی
 از یگ سلام تو میستتم!!
 ما شو پرہ گ الئی شجیر
 د گرد تو تو مخروم چگر!
 لاکن تو کئی درے خبر!!
 ما صد کرت دم بئی میدوم!
 یا صد کرت زندہ موشم
 دیدہ گلی

تورے مہ باور نہ مونی
 نہ خود خو چاگر نہ مونی

☆☆ ☆☆ ☆☆

غزل

خاک شدہ ارمون گورستوئی دل
اید نہ موشہ آلی کس میموئی دل

یگ لازہ اید کس نیہ کی گوش کنہ
تورے دل مہ منده بل زبوئی دل

دل مہ از یادائی تو آبادہ مگم
می تفہ د آرجل قیروئی دل

ماہ گم از دل پُر کٹوئی روز
تو بوگی از شاؤی زمستوئی دل

کس نہ مبرہ پئی د ای دنیا چگر
راس موگہ د آرقم، قریوئی دل

دور نہ شو از مہ کلو گيروئی تو
تانباشی بلده دل تاؤوئی دل

☆☆ ☆☆ ☆☆

بلے چم شی میہ، دل تنگ موکونہ
دیده قد موئی خو یگہے چندگ موکونہ

لازہ لازہ مویائی تو توگ خو
د تائی لائے سوژ رنگ موکونہ
☆☆

سبد بل سر خو ایشتہ دیدہ مایہ
کلونور بندہ کی خندیدہ مایہ

مانادیری ازو چیکہ نہ شوئم
تورے مہ دل نرو سنجیدہ مایہ
☆☆

دیدے مہ زبیتہ آلف می چینہ
قد پری یائی کوئی قاف می چینہ

سبد شی پُر شدہ از بلاگ گنگو
بوئی بارو و بوئے راف می چینہ
☆☆ ☆☆ ☆☆

غزل و قصیدہ

کشکی مو تیمور مُبودی

دست پُر زنبور مُبودی

بلدے دشمو و سیالو

سیل بے آوور مُبودی

قنچے شم نہ میثیشتی

مو اگہ مغرور مُبودی

پور خو از مو میستنیدی

تو اگہ باتور مُبودی

پگ مو تائی پائی مُشودی

اگہ کم مجبور مُبودی

☆☆ ☆☆ ☆☆

دُور ازی آغل

بیا کی بوری!
دُور ازی آغل
ازی جایا دیدہ!!
یگ لوتر جائی
کی نہ باشہ
اید کس!
ما و تو
تانا بیشی
یگ لازہ الی
روئی دروئی
شیشته چگر!
تورائی دل هو بوگی
قد یگ دیگہ!!
بیا کی بوری!
دُور ازی آغل
ازی جایا دیدہ!!

☆☆ ☆☆ ☆☆

غزل

زندگی پیغور شدہ

روبا چپوش خور شدہ

گرگ پائی مئیدہ بیسم

از نوائی مو جور شدہ

دیغوقریہ دار شدہ

خان جیرہ خور شدہ

امزو کی قشقل شدہ

پگ د سر موزور شدہ

چیز کنی منزل رہ مو

را بلد مو کور شدہ

رامہ رہ پگ گرگ خورد

چیپوئی مو ناجور شدہ

☆☆ ☆☆ ☆☆

دوستی

خاؤ کدوئی بے مجل آدم رہ شلغور جور مونہ
دل رہ از دل سیما کدہ شلتہ و ناجور جور مونہ
پیش از مدگو خریدو آدمائی جُرکہ تو
جائی رہ نورین پاک کدہ بلدہ شی آؤ خور جور مونہ

☆☆

غدر نوربندی مہ بالائی تو بُخروم
تو خوش باشی و ماغمائی تو بُخروم
تورا بوری بلے مُلگائی دل مہ
مہ بوٹہ جور شدہ دپائی تو بُخروم

☆☆

ناخوئی دل مہ تائی درگہ کدہ
قستہ گفتمو مانہ بے جیرگہ کدہ
مینکل چن صد نفر تانا شُدم
قستہ گوئی مانہ دل مئیدہ کدہ

☆☆

دو بیرار مینکل خوئی بیرو موشہ
جُری مئیدہ تاوئی گردو موشہ
قنجغے شخِل و چوئی خشک زار
چوئی ترام آتیش دیدگو موشہ

☆☆ ☆☆ ☆☆

دوستی

خاؤ کو بندی دل کی شوپرگ توره ڈونڈل مُونہ
اٹکلی چراغ کدہ ماکم توره بغل مُونہ!
مافتی و میچیت دُگرد و بر تو یگمے ٹول شدہ
یگ شی کی بل بل مُونہ دیگے شی ام جل جل مُونہ

☆☆

اگہ آبئی بد موشہ از دست ایتیم خو موشہ
اگہ سیوگنڈہ موشہ از دست کیریم خو موشہ
ٹاکہ ایلہ ایلہ کئی گوش خئی موشہ ٹوپ ٹوپ مُونہ
بُز اگہ ناجور موشہ از دست گیزیم خو موشہ

☆☆

خاتوئی امسایہ رہ بیگا صبا بد وا مونم
آرمجل عکسائی توئی خو اوش مونم چُقرا مونم
اُوش نہ منده د سرم الوخ شدوم البونگ شدوم
ایلہ بیلہ تیلو بُلوروز خوره بیگا مونم

☆☆

افتود پاس کویہ د ماتل تو بال شو
تاکئی رہ تئی سری د بغل تو یہ بال شو
خود خو چیکہ تو کوتری بے پائی و پرموگی
آفت آسمود یگ پر شل تو یہ بال شو

☆☆ ☆☆ ☆☆

غزلیں

مبارک صابّر

بِیْنِ آغْلِ دُشْمُو رِه اَوِگَل نِه کید
ایله بیلَه دَورے آر برِشغَل نِه کید

دَمِنِ قَوغائی کَلتے بیگینَه!
اَنگلی خُودگُون خوره پَلل نِه کید!

روز بد الغوت کده دُتا مونَه
کُتّه بے جیرگه ره اید کُوتل نِه کید

دُور موشه منزل ایلگو دُور موشه
دَمی را ایستَه شدَه ماتل نِه کید

جور موشه درشم بلائی جان بیسم
مار و گَرْدوم ره کلو دُونڈل نِه کید